

JA I MOJA PRZYSZŁOŚĆ - DLACZEGO OD PRZEDSZKOLA?



Okres przedszkolny dziecka to czas wzmożonego zaciekawienia otaczającą rzeczywistością. Dzieci z dużym zainteresowaniem obserwują pracę ludzi dorosłych, zwracają uwagę na czynności wykonywane przez rodziców, rodzeństwo i osoby z najbliższego otoczenia. Poczynione tą drogą spostrzeżenia znajdują odzwierciedlenie w zabawach tematycznych dzieci, w których najbardziej widoczny jest związek zabawy z różnymi formami pracy ludzkiej. Pojawiają się zabawy: w lekarza, strażaka, policjanta, nauczyciela, w szkołę. Istotą tych zabaw jest odtwarzanie różnych czynności, sytuacji, faktów i zdarzeń zaobserwowanych w życiu. Zasadniczym celem zabaw jest poznanie społecznej rzeczywistości. Cel ten jest realizowany przez naśladowanie czynności ludzi dorosłych. Na początku dzieci odtwarzają proste zewnętrzne elementy czynności i zajęć dorosłych, nie ujmując istotnych elementów w działalności zawodowej i społecznej. Po etapie wykonywania tej czynności w sposób stereotypowy i mało urozmaicony dziecko przechodzi do zabawy o tej samej treści, lecz o urozmaiconym przebiegu. Zaczyna lepiej rozumieć istotę i sens zawodu wykonywanego przez osobę dorosłą, zabawa zawiera więcej istotnych elementów tej czynności. Dzięki wytrwałości w naśladowaniu, obserwowaniu skutków własnych osiągnięć z osiągnięciami dorosłych, a także pomocy ze strony dorosłych, dziecko zapoznaje się z zawodami, różnymi przedmiotami i narzędziami oraz właściwym sposobem posługiwania się nimi.

Przedszkole to nie tylko miejsce, w którym zaznajamia się dzieci z pracą ludzi różnych zawodów i wytworami ich pracy, ale także organizowanie własnej pracy dziecka. Doświadczanie konkretnych obowiązków, pracy w różnej postaci przyczyniają się do kształtowania u dzieci określonych warunków, umiejętności i postaw z pracą związanych. To poprzez działanie dziecko poznaje właściwości

różnych przedmiotów, związki pomiędzy poszczególnymi zjawiskami, gromadzi doświadczenia potrzebne do późniejszych uogólnień. Konkretne zadania, jakie w toku pracy ma rozwiązać, pobudzają je do szukania informacji, do wzbogacania własnej wiedzy, budzą zainteresowanie techniką.

W poznaniu ludzkiej pracy i ludzi różnych zawodów nie małą rolę spełnia literatura dziecięca – zarówno ilustracja jak i tekst. Dobrze dobrana i przekazana książka budzi zawsze duże zainteresowanie dzieci, daje im możliwość przeżyć emocjonalnych, jest swoistego rodzaju zabawą odbywającą się w wyobraźni. W celu urozmaicenia form i metod pracy należy wykorzystywać możliwości tkwiące w najbliższym środowisku. Sprzyjać temu mogą spotkania dzieci z reprezentantami różnych zawodów w przedszkolu. Dzieci w ten sposób wzbogacają swoją wiedzę, poznają efekty pracy, narzędzia, charakterystyczny ubiór, dostrzegają i szanują pracę ludzi z bliskiego otoczenia. W czasie takich spotkań zdobyta przez dzieci wiedza inspirowuje je do organizowania zabaw tematycznych.

Dużą rolę w kształtowaniu wiedzy dzieci o pracy, zawodach spełnia wycieczka. Dzieci w sposób bezpośredni mają przekazywaną wiedzę. Obserwują pracę ludzi w najbliższym otoczeniu. Poznają i poszerzają nazwy czynności wykonywanych przez przedstawicieli wybranych zawodów. Poznają wieloetapowość pracy, technologię, wzbogacają swoje słownictwo. Wszystkie formy pracy w zakresie preorientacji zawodowej dostarczają dzieciom ogólnych wiadomości, rozbudzają różnokierunkowe zainteresowania, dostarczają wielu pozytywnych doznań, przeżyć, zachęcają do naśladowania, sugerują podejmowanie różnych działań, wzmacniają pozytywne uczucia, inspirowują do podejmowania różnych form działalności.

Stefan Kwiatkowski definiuje kształcenie prozawodowe jako „okres wychowywania dziecka, a następnie ucznia przez pracę i do pracy, prowadzonego przez dom rodzinny, przedszkole, szkołę podstawową, liceum ogólnokształcące, a także placówki opiekuńczo – wychowawcze, organizacje młodzieżowe, organizacje wyznaniowe”. Kształcenie prozawodowe jest rodzajem oddziaływania pedagogicznego w okresie przedszkolnym i szkolnym poprzedzającym systematyczne kształcenie prozawodowe i zawodowe. Na tym etapie należy zbliżyć dzieci do pracy człowieka, kształtować wiedzę o pracy jak i pozytywny do niej stosunek, a także zbliżyć ich do świata techniki.

Warto zwrócić także uwagę na ważność wyrabiania i promowania u dzieci od najmłodszych lat nawyku pracy, który kształtuje cechy odpowiedzialności i obowiązkowości. Zajęcia promujące pracę w przedszkolu można oprzeć na pedagogice zabawy. Zabawa jest tą formą aktywności najmłodszych, która stanowi niezwykle ważny etap nauki i działania w przyszłej roli zawodowej. Zabawy tematyczne, w których dziecko przypisuje sobie określone role, a przedmiotom wykorzystanym do zabawy nadaje odpowiednie znaczenie, pozwala poznać społeczną rzeczywistość, poprzez naśladowanie czynności dorosłych. Zabawy tematyczne są pierwszymi samorzutnymi zajęciami z zawodoznawstwa – dziecko wcielając się w odpowiednią rolę ujawnia swoją wiedzę o wybranych do zabaw zawodach. Jest to początkowo wiedza powierzchowna i niepełna, ale świadczy o umiejętności obserwacji i zrozumienia. Stanowi podłoże, na którym zaczynają formować się trwalsze zainteresowania określonymi zawodami.

Inną ważną formą są zabawy konstrukcyjne i manipulacyjne, w których dziecko dąży do określonego wyniku. Uczy się ono, że rozpoczęte czynności należy doprowadzić do końca oraz działać zgodnie z planem.

Z kolei zabawy badawcze rozwijają aktywność własną dziecka. W czasie tych zabaw najmłodszy poznają otaczający ich świat; intensywnie myślą, poznają cechy, właściwości i funkcje danych przedmiotów, różne zjawiska i zależności przyczynowo-skutkowe.

Zabawy zespołowe i gry uczą przestrzegania określonych zasad obowiązujących w grupie, współdziałania i dyscypliny oraz wskazują jak opanować emocje. Dzięki tej formie zabawy przedszkolak nabywa umiejętność dostosowania się do norm panujących w grupie oraz zachowania w różnych sytuacjach życiowych, co jest niezwykle ważne w przyszłej pracy. Tak więc zapoznanie dzieci w przedszkolu z tematyką świata pracy wykonuje się w formie zabaw zarówno indywidualnych jak i zespołowych. Wiedzę o zawodach dzieci wyrażają także poprzez aktywność na zajęciach i bogatą twórczość artystyczną.

Preorientacja zawodowa w wieku przedszkolnym jest okresem przeddecyzyjnym w procesie wyboru zawodu, zawiera w sobie jedynie czynności przygotowawcze, które nie są związane z decyzją o wyborze zawodu. W wieku przedszkolnym dzieci identyfikują się z głównymi postaciami w rodzinie. Początkowo dominuje na tym etapie fantazja i marzenia ukierunkowane na wybrane, zazwyczaj najbliższe zawody a w miarę rosnącej partycypacji społecznej i poznawania

rzeczywistości wzrasta znaczenie własnych zainteresowań i zdolności. Efektywne działania na rzecz kształtowania preorientacji zawodowej powinny uwzględniać zróżnicowanie zdolności i zainteresowań dzieci. Warto w tym celu wykorzystać koncepcję inteligencji wielorakich H. Gardnera opisującą indywidualne preferencje w zakresie przetwarzania określonych typów problemów/zadań (na przykład matematycznych, językowych, przyrodniczych, ruchowych, społecznych/relacyjnych).

Rolą wychowania przedszkolnego jest między innymi zapewnienie dziecku poczucia bezpieczeństwa. Ten zasób jest kluczowy w formowaniu się preorientacji zawodowej rozumianej nie tylko jako zbiór informacji o zawodach, ale przede wszystkim grupa kluczowych kompetencji, których rozwój jest możliwy pod warunkiem poczucia bezpieczeństwa i zaufania do otoczenia.

